

11. Prof. H. Papežová informovala výbor PS, že bude i nadále zajišťovat organizaci Novinářské ceny. Již přišla řada příspěvků, které zhodnotí komise ve stejném složení jako v předchozích letech. Cena bude předána na Česko-slovenském psychiatrickém sjezdu v Brně v září 2019.
12. Prof. Kašpárek informoval výbor PS, že lékařské fakulty se dohodly, že nebudou každá pořádat všechny vzdělávací kurzy, ale že se domluví na spolupráci tak, aby byly kurzy dostatečně naplněné a byla garantována kvalita lektorů.
13. Dr. Hollý informoval výbor PS, že k již schváleným funkčním vzdělávacím kurzům v psychoterapii a psychofarmakologii byl nově schválen i funkční vzdělávací kurz v neuropsychiatrii.
14. Dr. Rektor informoval výbor PS o žádosti předsedy Psychoterapeutické společnosti prof. Praška, aby se PS stala spolupořadatelem České psychoterapeutické konference, která se bude konat ve dnech 14.–16. 11. 2019 v hotelu Jana v Přerově. Výbor PS žádost prof. Praška schválil.
15. Prof. Mohr informoval výbor PS o své účasti na kongresu EPA v dubnu 2019 ve Varšavě. Dohodl se s představitelem EPA, že se během Česko-slovenského sjezdu v Brně bude konat symposium, na které EPA zajistí přednášející.
16. Doc. Anders informoval výbor PS, že lék Wellbutrin byl sice opět dodán na trh, ale už je opět rozebrán. Výbor PS proto doporučuje nepředepisovat tento lék novým pacientům, protože nelze zaručit jeho dodávky.
17. Příští vědecká schůze PS ČLS JEP se bude konat 5. 6. 2019 od 10 hod., předsedá MUDr. Juraj Rektor.
18. Příští schůze výboru PS se bude konat 5. 6. 2019 od 12 hod. v knihovně PK VFN, Ke Karlovu 11, Praha 2.

Zapsali Lenka Knesplová a dr. Petr Možný.

ze společnosti

100 LET PSYCHIATRICKÉ SPOLEČNOSTI

Přemýšlejte o minulosti a budeš znát budoucnost

V druhé polovině 19. století došlo k oživení aktivit národů habsburské monarchie díky postupnému uvolňování neoabsolutistického režimu v Rakousku po porážce jeho vojsk v bitvě se Sardinií a Francií u Solferina v roce 1859. České politické reprezentace se ujaly osobnosti s největší autoritou, jakými byli František Palacký, Ladislav Rieger či Alois Pražák. Alois Krása od podzimu 1860 vydával noviny Čas a počátkem roku 1861 začaly vycházet Národní listy, které se pod redakcí Julia Grégra staly nejvlivnějším českým tiskovým orgánem. Ve volbách do zemských sněmů v r. 1861 v Čechách zvítězili v českých obvodech kandidáti Národní strany. Začaly vznikat české národní spolky. Nejrozšířenější byl Sokol založený v r. 1862 Jindřichem Fügnerem a Miroslavem Tyršem jako tělocvičný spolek, spojující tělesná cvičení s národně osvětovými cíli. V r. 1862 vznikla též česká část Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, jejíž součástí se stala v r. 1883 česká lékařská fakulta. Prvním přednostou české psychiatrické kliniky se stal v r. 1886 Benjamin Čumpelík.

Objevila se snaha zakládat i odborně vědecké spolky a lékaři byli v popředí tohoto trendu. Již v roce 1860 se

obrátil Bohumil Eiselt na vedoucí osobnost české medicíny Jana Evangelistu Purkyně s žádostí o podporu vzniku lékařského spolku. Eiselt spolu s Eduardem Grégrem vypracovali stanovy a zaštitěni Purkyněm oslovili 300 pražských lékařů. Úřední žádost se však odvážilo podepsat jen 11 z nich. S nezájmem se setkal i druhý Eiseltův pokus v říjnu 1861, který podpořilo 14 lékařů. Žádost o založení však byla odeslána na místodržitelství. Po půl roce 26. června 1862 byl císařským výnosem schválen vznik **Spolku českých lékařů**. Jisté k tomu přispělo i založení Časopisu lékařů českých, který začal vycházet od 15. 1. 1862 pod vedením Bohumila Eiselta. První schůze Spolku se uskutečnila 18. července 1862 v Purkyněho fyziologickém ústavu ve Spálené ulici za účasti 16 lékařů z 24 členů. Za předsedu byl zvolen J. E. Purkyně, za náměstka předsedy dr. Václav Staněk a za sekretáře dr. Bohumil Eiselt.

O založení odborné psychiatrické a neurologické společnosti usilovali již od r. 1901 prof. Haškovec a prof. Maixner. Ale naše Společnost původně jako „**Purkyněova společnost pro bádání o duši a nervstvu**“ byla založena až v roce 1919 odštěpením od Spolku lékařů

českých skupinou lékařů vedenou Antonínem Heverochem. 18. 10. 1919 se konala ustavující valná hromada v přednáškovém sále pražského ústavu pro choromyslné. Předsedou Společnosti byl zvolen prof. Heveroch, místopředsedy se stali prof. Rádl a prof. Pelnář, prof. Mysliveček jednatelem a prof. Janský pokladníkem. Ve schválených stanovách bylo kromě jiného uvedeno, že „Účelem společnosti jest pěstovati vědecky psychiatrii, psychologii, neurologii a vědy s nimi související: kriminologii, paedologii i duševní jevy hromadné. Účel provádí společnost přednáškami a diskusemi ve schůzích nebo vědeckých sjezdech, vědeckými publikacemi, založením vědeckého časopisu, knihovny a získáváním materiálu a pomůcek k tomuto studiu.“ Roční příspěvek byl stanoven na 10 Kč a schůze se konaly každou třetí sobotu dopoledne v posluchárně Starého domu. Její první konference dle pamětníků měly podobu „zájezdů“ do Bratislavy (1925) či do Brna (1926). O ustanovení Společnosti referoval Časopis lékařů českých, nikoliv Haškovcova Revue v neurologii, psychiatrii, fysikální a diaetické terapii. Ze schůzí byly pořizovány písemné záznamy, které byly pravidelně publikovány v Časopisu lékařů českých jako přílohy (zvláštní otisky). Význam naší Společnosti byl zvláště významný během fašistické okupace Československa, kdy byly zavřeny české vysoké školy a veškeré odborné vzdělávání záleželo právě na odborných společnostech.

O prvních 50 letech podrobně referovali na stránkách Československé psychiatrie v roce 1970 prof. Vondráček a prof. Vencovský a o dalším vývoji pak P. Baudiš.

Docházelo k postupnému naplňování stanov, ale i k dalším podstatným změnám. Za předsednictví prof. Hennera začal být od r. 1938 vydáván časopis **Neurologie a psychiatrie**, který se v roce 1956 (předseda prof. Hádlík) rozdělil podle oborů. V posledních letech byli pečlivými šéfredaktory F. Faltus, M. Anders a nyní E. Kitzlerová. V roce 1949 došlo za předsednictví prof. Vondráčka i k rozdělení na **Psychiatrickou a Neurologickou společnost**. Prvním předsedou Psychiatrické společnosti byl doc. Apetauer. Pod vedením prof. Janoty byl zorganizován první československý psychiatrický kongres v lázních Jeseník v r. 1959. Předseda prof. Vencovský zažil rozdělení Společnosti na Slovenskou a Českou v r. 1969 při zachování federálního výboru. Prof. Mečíř byl nejdéle sloužícím předsedou (1973–1990). Za Baudiše (1990–1994) došlo k osamostatnění některých sekcí, kterými byly psychoterapeutická, psychofarmakologická, pro biologickou psychiatrii.

Na mezinárodním poli jsme se setkávali pochopitelně zejména se sovětskými, maďarskými a hlavně polskými a jugoslávskými psychiatry. V tomto směru byli aktivní především prof. Vencovský, prof. Zapletálek a dr. Baudiš. Politické změny po roce 1989 dovolily, abychom opět začali blíže spolupracovat se západními odbornými společnostmi. Pod vedením prof. Zvolského se v Praze uskutečnilo bilaterální setkání s Americkou (1992), Britskou (1994) i Německou psychiatrickou společností (1993). Málokterá psychiatrická společnost se může pochlubit tím, že v posledních letech pořádala setkání evropských psychiatrů (Praha EPA 2000) a 2× setkání světových psychiatrů (WPA Praha 2008 a 2012). Světová psychiatrická konference byla za účasti více než 6 000 odborníků prvním sjezdem tohoto typu na území východní Evropy.

Záštitu nad těmito konferencemi přijali prezidenti České republiky Václav Havel a Václav Klaus. Od r. 1996 jsme se stali aktivním členem evropské Komise pro vzdělávání v psychiatrii UEMS a v r. 2001 jsme s Ivanem Tůmou zorganizovali její konferenci v Praze. Obnovili jsme pravidelné setkávání s našimi slovenskými přáteli ve formě Slovensko-českých (Smokovec 2003) a Česko-slovenských sjezdů (Brno 2007). Na naší straně se organizace ujali brněnští kolegové vedeni Evou Češkovou.

Od 90. let se nám podařilo částečně ritualizovat některé naše aktivity. Mým tím např. pravidelné středeční Purkyňky na Karlově, vyhlášení Kuffnerovy ceny, vypisování soutěže o cestovní grant pro mladší kolegy, či udělování Heverochovy medaile pro naše dlouholeté členy.

Jsmo nadále významným členem České lékařské společnosti JEP, avšak za účelem určité ekonomické samostatnosti jsme vytvořili v r. 2007 občanské sdružení Česká psychiatrická společnost. Duší tohoto projektu, stejně jako propagátorem nových stanov naší společnosti, které byly schváleny předsednictvem ČLS JEP v r. 2012, byl Juraj Rektor.

Velmi jsme se snažili o vypracování a prosazení nové koncepce psychiatrické péče v naší zemi. Na tomto projektu se podílelo mnoho odborníků ze všech oblastí našeho oboru zpočátku vedených Baudišem a Pfeiferem, později Bašným a Rabochem. Nová koncepce byla schválena valnou hromadou Psychiatrické společnosti na sjezdu ve Špindlerově Mlýně v r. 1998 a přijata vědeckou radu ministra zdravotnictví v r. 2002. Avšak až v roce 2012 na WPA světové konferenci ministr zdravotnictví Leoš Heger vyhlásil strategii reformy psychiatrické péče do r. 2020 a byl ustanoven řídicí výbor pro tvorbu strategie pod vedením náměstka ministra Marka Ženíška. Poslední předsedové Psychiatrické společnosti Martin Hollý (2013–2016) a Martin Anders (2016–2019), spolu se současným předsedou Pavlem Mohrem, budoucí předsedkyní Simonou Papežovou (po 22 mužích první žena v roli předsedy Společnosti) a s dalšími odborníky se zasloužili o to, že reforma skutečně vstoupila do reálného života. Otevírají se nová Centra duševního zdraví, vzniká Národní akční plán duševního zdraví, jsou schváleny metodiky pilotních projektů terénní adiktologické, pedopsychiatrické a gerontopsychiatrické péče. Bylo uzavřeno memorandum se zdravotními pojišťovnami o udržitelném financování zdravotních léčebných programů.

Od počátku 90. let po rozpadu Československa, oddělení psychofarmakologů, biologické, psychoterapeutické sekce, ztrátě tradičního Jeseníku jsme neměli tradici celostátních sjezdů. První národní kongres byl uspořádán v roce 1996 v hotelu Harmony ve Špindlerově Mlýně s názvem „**Integrace v psychiatrii. Komplexní přístup k duševním poruchám**“. Od začátku jsme velmi dbali na to, abychom po porevolučních odstředivých trendech opět integrovali celou českou psychiatrii. Spolupředateli této konference se staly Česká neuropsychofarmakologická společnost, Česká psychoterapeutická společnost, Společnost biologické psychiatrie, Společnost pro léčbu návykových nemocí a Česká sexuologická společnost. Jejich předsedové se zúčastnili závěrečného sympozia na téma „Integrace v psychiatrii“. Vždy jsme velmi stáli o účast reprezentantů Slovenské psychiatrické společnosti, ať to

byli V. Novotný, L. Vavrušová, L. Nábělek, L. Izáková či jiní kolegové.

Druhý sjezd se v tradičním červnovém termínu konal v roce 1998 na téma „**Zásady správné léčby v psychiatrii**“. Tehdy byla zahájena nová tradice vypracovávání doporučených postupů psychiatrické péče. Oslavili jsme zde též za účasti zástupců odborných společností Maďarska, Německa, Polska a Rakouska 80 let existence naší společnosti.

„**Psychiatrie pro XXI. století**“ bylo motto 3. setkání v roce 2000. Valná hromada naší společnosti zde přijala dokument „Konceptce oboru psychiatrie“, který byl výsledkem dlouhodobé práce představitelů všech součástí psychiatrické péče.

V roce 2002 jsme inspirováni výsledky celosvětové studie organizované WHO a Světovou bankou „Global Burden of Disease“ zvolili téma „**Psychiatrie v medicíně a medicína v psychiatrii**“. Naše pozvání k aktivní účasti tehdy přijali představitelé českých odborných společností endokrinologické, gynekologické, kardiologické, neurologické, pediatrické a praktických lékařů. Diskuse s nimi byla pro psychiatrii poučná a důležitá.

5. konferencí v roce 2004 s mottem „**Česká psychiatrie a svět**“ jsme podpořili naše včleňování do tradičních evropských a celosvětových struktur za účasti prezidenta Světové psychiatrické společnosti (WPA) A. Okashi. Budoucí prezident J. Mezzich vyhlásil zahájení příprav k uspořádání Světové psychiatrické konference 2008 v Praze. Naše spolupráce s Evropskou psychiatrickou společností zde vyústila v prezentaci jejich kurzů týkajících se ADHD (S. Tyano) a interpersonální psychoterapie (T. Gruttert).

6. konference měla hlavní téma „**Nemocná duše – nemocný mozek, klinická zkušenost a fakta**“ (2006) a byla zde opět prezentována nová verze doporučených postupů psychiatrické péče. Daleko více než dříve jsme se věnovali i problematice lidských práv našich pacientů. Tuto důležitou součást naší práce jsme diskutovali kromě jiných s vládním pověřencem pro lidská práva a zástupcem ombudsmana.

7. konference v roce 2008 s mottem „**Quo vadis, psychiatria?**“ se zabývala několika významnými otázkami. Na valné hromadě jsme diskutovali o našem vztahu k České lékařské společnosti, o založení občanského sdružení Česká psychiatrická společnost, rozhodli jsme se revidovat koncepci oboru, stanovili jsme 4letou periodu pro nově organizované národní konference týkající se zásad správné léčby (poprvé v r. 2009 v Karlových Varech, podruhé v r. 2013 v Ostravě), připravovali jsme se na Světovou psychiatrickou konferenci v září 2008 v Praze.

8. konference s hlavním tématem „**Duševní poruchy a kvalita péče**“ (2010) pokračovala v hledání vhodného modelu psychiatrické péče a jejího rozvoje při respektování středoevropských tradic a aktuálního stavu v naší zemi. Byli jsme rádi, že bylo pokračováno v přátelském vztahu k spřáteleným asociacím (biologická, neuropsychofarmakologická, psychotherapeutická, sexuologická) a došlo též k bližší spolupráci se zástupci patientských a příbuzenských organizací. Pokusili jsme se také zintenzivnit naše vztahy s médii a vyhlásili jsme i novinářskou cenu za nejhodnotnější publikaci o problematice duševních poruch,

o kterou se dlouhodobě stará Hana Papežová. Byla schválena revidovaná koncepce psychiatrické péče.

9. konference si vybrala téma „**Civilizace, čas a duševní poruchy**“ (2012), což bylo do určité míry reakcí na globální ekonomickou krizi a její následky v oblasti duševního zdraví. V rámci tohoto celostátního setkání jsme zorganizovali ve spolupráci s Univerzitou v Bazileji kurs chronobioterapie, který rozšířil naše terapeutické možnosti. Byli jsme rádi, že se našeho setkání již tradičně aktivně zúčastnily i představitelky středního zdravotního personálu.

Výroční 10. konference se odehrála na tradičním místě v hotelu Harmony ve Špindlerově Mlýně s mottem „**Budoucnost péče o duševně nemocné v souvislostech**“ 12.–15. 6. 2014. 11. sjezd se konal 9.–12. 6. 2016 s hlavním tématem „**Duševní zdraví – věc veřejná**“ a konečně 12. sjezd byl přesunut do Mikulova a jeho motto bylo „**Vzájemným partnerstvím k reformě psychiatrické péče**“. Na těchto konferencích byl kladen důraz na probíhající reformu psychiatrické péče v ČR spolufinancované ze strukturálních fondů Evropské unie a opět byli pozváni hosté z Ministerstva zdravotnictví i Všeobecné zdravotní pojišťovny.

Vždy jsme se snažili o to, aby naše setkání propagovala českou psychiatrii jak na mezinárodní, tak národní úrovni, abychom takto přispěli k její prestiži, destigmatizaci i prosazování často přehlížených požadavků. Proto záštitu nad konferencí přebírali Světová psychiatrická společnost, 1. lékařská fakulta KU, ministři zdravotnictví a další důležité funkcionáři. Na našich konferencích nás opakovaně navštívili vedoucí funkcionáři ministerstva zdravotnictví, jiných ministerstev, parlamentních orgánů, Světové zdravotnické organizace, zahraničních národních psychiatrických společností, Všeobecné zdravotní pojišťovny a dalších významných institucí. Cenná je jistě fotografie v našem archivu, která dokumentuje, jak Marek Eben moderuje na sjezdu ve Špindlerově Mlýně v r. 2004 diskusi tří předsedů Světové psychiatrické společnosti, profesorů Ahmeda Okashi, Juan Mezziche a Mario Maje.

Obohacující byla i setkávání s odborníky a osobnostmi stojícími mimo náš obor. Vzpomeňme např. na prof. Halíka, prof. Zimu, dr. Grygara, F. Gála, M. Ebena, O. Hejmu, P. Muka, J. Kirschnerovou, M. Vašuta a mnoho dalších.

Zapojili jsme se do mezinárodního trendu publikací **doporučených postupů**, jejichž první verze byla členy společnosti diskutována a schválena na speciálním sjezdu v Karlových Varech v r. 2009 a následně inovována na konferencích v Ostravě v r. 2013 a v Českých Budějovicích v r. 2017.

Údajně žijeme v postindustriální, postfaktické či bůhví jaké post- společnosti, ve které se ekonomika založená na výrobě mění na ekonomiku založenou na službách, všemu vládne globální kapitál, dochází k masové privatizaci, pohybu milionů lidí napříč kulturami, relativizaci téměř všeho. Tradice jsou opomíjeny, mění se civilizační řád. Někteří tvrdí, že budoucnost je nejlepší si vymyslet. Tento vývoj začíná narážet na neochotu velkých skupin lidí tento způsob bytí přijmout. Někteří se ptají po smyslu toho všeho. U mnoha jedinců to znamená zvýšení stresové zátěže a častější rozvoj duševních obtíží a poruch. Nerespektování „přirozeného“ vývoje může vést, jak vidíme

i v současném světě, k velkým konfliktům na globální úrovni.

Přejme si, aby naše pravidelná setkávání i nadále pokračovala v přátelském duchu nejen v tradičním areálu Vondráčkovy posluchárny v Praze Na Karlově, ale i na dalších místech naší krásné země, aby dále přispívala k rozvoji našeho oboru, ke konstruktivní výměně informací mezi všemi zainteresovanými stranami, k propagaci naší problematiky a prosazování našich zájmů. Domnívám se, že Psychiatrická společnost představuje určitou konstantu, základnu, která dává našemu odbornému snažení, ale

v některých případech i celkovému žití určitý směr a smysl. Vážme si její existence. Vzpomeňme v tomto roce 150 let od narození našeho zakladatele prof. Heverocha, jehož bezprizorný hrob na Vinohradských hřbitovech jsme adoptovali, 100 let trvání naší existence i 70 let fungování pod názvem Psychiatrická společnost.

prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.
předseda Společnosti v letech 1996–2013
e-mail: raboch.jiri@vfn.cz
Praha 16. 7. 2019

Literatura

- Baudiš P. Psychiatrická společnost ČLS JEP. In: Storočenka historie České lékařské společnosti J. E. Purkyně. Praha: ČLS JEP 2005: 162–165.
- Černý K. Dějiny České psychiatrické společnosti a jejích předchůdky (1919–1979). Čes slov Psychiat 2003; 99 (1): 27–44.
- Mečíř J. Psychiatrická společnost České lékařské společnosti v letech 1973–1977. Čes slov Psychiat 1977; 73 (4): 277–220.
- Raboch J. 80 let Psychiatrické společnosti. Čes slov Psychiat 1999; 95 (4): 260–261.
- Raboch J. Co pro nás znamenal XIV. Světový psychiatrický kongres, co nám dal, co nám vzal? Čes slov Psychiat 2008; 104 (7): 335–336.
- Raboch J, Wenigová B. Mapování psychiatrické péče. Praha: Česká psychiatrická společnost o. s., 2012: 235.
- Raboch J. 155 let Spolku českých lékařů v Praze. Čas lék Čes 2017; 156 (8): 425–426.

- Raboch J, Uhlíková P, Hellerová P, Anders M, Šusta M. Psychiatrie. Doporučené postupy psychiatrické péče IV. Praha: Česká psychiatrická společnost, o. s., 2010.
- Vencovský E. Historie Československé psychiatrické společnosti (1939–1969). Čes slov Psychiat 1970 66 (1): 1–5.
- Vondráček V, Hanzalová J. Prvních dvacet let padesátiletého trvání Československé psychiatrické společnosti I. Čes slov Psychiat 1970; 66 (3): 179–185.
- Vondráček V, Hanzalová J. Prvních dvacet let padesátiletého trvání Československé psychiatrické společnosti II. Čes slov Psychiat 1970; 66 (4): 246–253.
- Zásady správné léčby v psychiatrii. Čes slov Psychiat 1997; Suppl. 4: 88.
- Zpráva o ustavující valné hromadě Společnosti Purkyňovy. Čas lék Čes 58, 1919: 917–920.
- Zvolský P, Smolík P, Novotný V. Supplementum k stému výročí 1904–2004. Čes slov Psychiat 2004; Suppl. 2.

dopisy čtenářů

ZPRÁVA Z VÝZKUMNÉHO POBYTU VE ŠVÝCARSKU

Od května 2017 jsem po dobu dvou let měla jedinečnou příležitost vědecky pracovat v přední světové laboratoři – Functional Brain Mapping Laboratory (FBM laboratoř), Department of Basic Neurosciences, Faculty of Medicine, University of Geneva, Ženeva, Švýcarsko. V této zprávě bych se s vámi ráda podělila o tuto zkušenost, která – jak doufám – může být inspirací pro odbornou veřejnost v oboru psychiatrie, psychologie a neurověd.

University of Geneva byla v Ženevě založena v roce 1559 Jeanem Calvinem a Théodorem de Bèze a je druhou největší univerzitou ve Švýcarsku hned za univerzitou v Curychu. Ženevská univerzita také patří mezi nejvíce internacionální univerzity světa. Na jejich devíti fakultách studuje více než 17 tisíc studentů 150 různých národností. FBM laboratoř vedená prof. Christophem Michelem se zaměřuje na výzkum organizace a dynamiky rozsáhlých